

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

18 юли 2007 година *

По дело C-212/05

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Bundessozialgericht (Германия) с акт от 10 февруари 2005 г., постъпил в Съда на 17 май 2005 г., в рамките на производство по дело

Gertraud Hartmann

срещу

Freistaat Bayern,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: г-н V. Skouris, председател, г-н P. Jann, г-н C. W. A. Timmermans, г-н A. Rosas, г-н K. Lenaerts и г-н P. Kūris, председатели на състави, г-жа R. Silva de Lapuerta, г-н K. Schiemanн (докладчик), г-н J. Makarczyk, г-н G. Arestis, г-н A. Borg Barthet, г-н M. Ilešič и г-н L. Bay Larsen, съдии,

* Език на производството: немски.

генерален адвокат: г-н L. A. Geelhoed,
секретар: г-н B. Fülöp, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 13 юни 2006 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за г-жа Hartmann, от г-н M. Eppelein, Assessor,
- за германското правителство, от г-н M. Lumma, в качеството на представител,
- за испанското правителство, от г-н F. Díez Moreno, в качеството на представител,
- за нидерландското правителство, от г-жа M. de Mol, в качеството на представител,
- за правителството на Обединеното кралство, първоначално от г-жа C. Jackson, в качеството на представител, подпомагана от г-жа E. Sharpston, QC, впоследствие от г-жа C. Gibbs в качеството на представител, подпомагана от г-н T. Ward, barrister,
- за Комисията на Европейските общности, от г-н V. Kreuschitz и г-н D. Martin, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 28 септември 2006 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Регламент (ЕИО) № 1612/68 на Съвета от 15 октомври 1968 година относно свободното движение на работници в Общността (ОВ L 257, стр. 2; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 11).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Hartmann и Freistaat Bayern по повод отказа на последния да изплати парична помощ за отглеждане на децата на г-жа Hartmann.

Правна уредба

Общностна правна уредба

- 3 Член 7, параграфи 1 и 2 от Регламент № 1612/68 имат следното съдържание:

„1. Работник, който е гражданин на държава-членка, не може поради своето гражданство да бъде третиран на територията на друга държава-членка различно от работниците — нейни граждани, по отношение на условията за наемане на работа, и в частност, по отношение на трудовото възнаграждение, уволнението и ако остане безработен — на възстановяването или новото наемане на работа.

2. Той има право на същите социални и данъчни предимства, както работниците местни граждани.“

Национална правна уредба

- 4 От акта за препращане е видно, че § 1, алинея 1 от Закона за предоставяне на парична помощ и отпуск за отглеждане на дете (Bundeserziehungsgeldgesetz, наричан по-нататък „BErzGG“) в редакцията, приложима към момента на настъпване на фактите по главното производство, предвижда, че всяко лице с местожителство или обичайно пребиваване в Германия, което издържа дете в своето домакинство, осигурява отглеждането и възпитанието на това дете и не упражнява трудова дейност или упражнява такава, но на непълно работно време, има право на парична помощ за отглеждане на малко дете.
- 5 Освен това по силата на § 1, алинея 4 от BErzGG в редакцията, приложима към момента на настъпване на фактите по главното производство, гражданите на държави-членки на Европейския съюз и пограничните работници от държави с обща граница с Германия имат право на парична помощ за отглеждане на дете, доколкото упражняват в тази държава-членка трудова дейност, която надвишава прага на краткотрайната или нискодоходна дейност.
- 6 По силата на § 1, алинея 7 от BErzGG, изменен на 12 октомври 2000 г., пребиваващият в друга държава-членка съпруг на лице, работещо по германско трудово или служебно правоотношение, може да се ползва от паричната помощ за отглеждане на дете. Съгласно § 24, алинея 1 от BErzGG, изменен на 12 октомври 2000 г., тази разпоредба обаче не се прилага, в случай че децата са родени преди 1 януари 2001 г.

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

- 7 Г-жа Hartmann е австрийска гражданка, сключила брак през 1990 г. с германски гражданин, пребивавал преди това в Германия. От 1990 г. семейната двойка живее в Австрия с трите си деца, родени съответно през март 1991 г., май 1993 г. и септември 1997 г. Съпругът на жалбоподателката е държавен служител в Германия от 1986 г. (от 1986 г. към Deutsche Bundespost и от 1995 г. към Deutschen Telekom AG).
- 8 С решение от 25 септември 1991 г., в неговата версия съгласно постановеното при обжалване по административен ред решение от 7 януари 1992 г., и с решение от 20 септември 1993 г., в неговата версия съгласно постановеното при обжалване по административен ред решение от 26 януари 1994 г., Freistaat Bayern отказва да отпусне паричната помощ за отглеждане на първите две деца на г-жа Hartmann, предвидена с BErzGG в редакцията му, приложима към момента на настъпване на фактите по главното производство.
- 9 С решения от 10 и 23 юни 1998 г., в тяхната версия съгласно постановените при обжалване по административен ред решения от 7 септември 1998 г., предявените от жалбоподателката искания за преразглеждане са отхвърлени, както и искането ѝ за предоставяне на парична помощ за отглеждане на най-малкия ѝ син за първата година от живота му. Отказът да се отпусне помощта е мотивиран с факта, че г-жа Hartmann не пребивава в Германия и не упражнява никаква трудова дейност в тази държава-членка.
- 10 Тъй като с решение от 14 февруари 2001 г. Sozialgericht München отхвърля предявените от г-жа Hartmann искания, тя обжалва това решение пред Bayerischen Landessozialgericht, който също отхвърля жалбата ѝ с решение от 1 юли 2003 г. Тази юрисдикция смята, че според германското право г-жа Hartmann не може да се ползва от паричната помощ за отглеждане на дете, тъй като не пребивава в Германия. Посочената парична помощ не можело да ѝ бъде отпусната и по силата на общностното право.

- 11 Според посочената юрисдикция Регламент (ЕИО) № 1408/71 на Съвета от 14 юни 1971 година за прилагането на схеми за социално осигуряване на заети лица, самостоятелно заети лица и членове на техните семейства, които се движат в рамките на Общността, изменен и актуализиран с Регламент (ЕИО) № 2001/83 на Съвета от 2 юни 1983 година (ОВ L 230, стр. 6), изменен с Регламент (ЕИО) № 1249/92 на Съвета от 30 април 1992 година (ОВ L 136, стр. 28, наричан по-нататък „Регламент № 1408/71“; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 1, стр. 26), не можел да се приложи в случая, тъй като нито г-жа Hartmann, нито съпругът ѝ попадали в приложното поле на този регламент. Г-жа Hartmann не работела, а като държавен служител съпругът ѝ не можел да се счита за „работник“ по смисъла на приложение I, точка I, В („Германия“) към Регламент № 1408/71.
- 12 Bayerische Landessozialgericht добавя, че правото на парична помощ за отглеждане на дете не можело също да се обоснове с член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68, тъй като Регламент № 1408/71 има предимство пред Регламент № 1612/68.
- 13 Тогава жалбоподателката сезира Bundessozialgericht с молба за преразглеждане.
- 14 При тези обстоятелства Bundessozialgericht решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли също да се смята за работник мигрант по смисъла на Регламент № 1612/68 [...] за периода между януари 1994 г. и септември 1998 г. германски гражданин, който, запазвайки работата си на пощенски държавен служител в Германия, през 1990 г. е прехвърлил местожителството си от тази страна в Австрия и оттогава упражнява професията си като пограничен работник?

2) При положителен отговор на първия въпрос:

Представлява ли непряка дискриминация по смисъла на член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68 фактът, че на съпруга на указаното в първия въпрос лице, който не упражнява трудова дейност, пребивава в Австрия и има австрийско гражданство, е отказана германска парична помощ за отглеждане на дете, с мотива че няма нито местожителство, нито обичайно пребиваване в Германия?“

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

15 С първия си въпрос препращащата юрисдикция по същество пита дали гражданин на държава-членка, който, запазвайки работата си в същата държава-членка, е прехвърлил местожителството си в друга държава-членка и оттогава упражнява професията си като пограничен работник, може да се възползва от статута на „работник мигрант“ по смисъла на Регламент № 1612/68.

16 Германското правителство, правителството на Обединеното кралство и Комисията на Европейските общности в писмените си становища, както и нидерландското правителство в хода на съдебното заседание поддържат, че единствено преместването на едно лице в друга държава-членка с цел упражняване на трудова дейност следва да се счита за упражняване на правото на свободно движение на работниците. Следователно едно лице като г-н Hartmann, който никога не е напуснал работата си в държавата-членка, чийто гражданин е, и който просто е прехвърлил местожителството си в държавата-членка на съпругата си, не би могъл да се ползва от общностните разпоредби в областта на свободното движение на работниците.

- 17 В това отношение следва да се напомни, че това разсъждение трябва да се разглежда в светлината на Решение от 21 февруари 2006 г. по дело *Ritter-Coulais* (C-152/03, *Recueil*, стр. I-1711). Като обсъжда в посоченото дело положението на жалбоподателите по главното производство в светлината на принципа за свободно движение на работниците, прогласен в член 48 от Договора за ЕО (понастоящем след изменение член 39 ЕО), Съдът припомня в точки 31 и 32 от това решение, че всеки гражданин на държава-членка, който се е възползвал от правото си на свободно движение на работници и който е упражнявал професионална дейност в друга държава-членка, различна от тази, в която пребивава, попада в приложното поле на тази разпоредба независимо от местопребиваването и гражданството си. Следователно жалбоподателите по главното производство, които работят в държава-членка, различна от тази, в която реално пребивават, попадат в приложното поле на член 48 от Договора.
- 18 В настоящия случай фактическата обстановка по спора в главното производство се отнася до лице, което след прехвърляне на местожителството си пребивава в една държава-членка, а упражнява трудова дейност в друга държава-членка. Всъщност установяването на г-н *Hartmann* в Австрия поради причини от непрофесионален характер не е основание да му се отрече качеството на работник мигрант, което той придобива от момента, когато вследствие на прехвърляне на местожителството си в Австрия упражнява в пълна степен правото си на свободно движение на работниците, като отива в Германия, за да упражнява трудова дейност.
- 19 В резултат на това за периода от януари 1994 г. до септември 1998 г. случаят на пограничен работник, какъвто е г-н *Hartmann*, попада в приложното поле на разпоредбите от Договора за ЕО, свързани със свободното движение на работниците, и следователно в приложното поле на Регламент № 1612/68.
- 20 Като се вземат предвид изложените по-горе съображения, на първия въпрос следва да се отговори, че гражданин на държава-членка, който, запазвайки работата си в тази държава-членка, е прехвърлил местожителството си в друга държава-членка и упражнява от този момент трудовата си дейност като пограничен работник, може да се ползва от статута на „работник мигрант“ по смисъла на Регламент № 1612/68.

По втория въпрос

- 21 С втория си въпрос препращащата юрисдикция по същество пита дали при обстоятелства като тези по делото от главното производство член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68 не допуска съпругът на работник мигрант, който не упражнява трудова дейност, пребивава в Австрия и е гражданин на тази държава-членка, да бъде изключен от ползването на германска парична помощ за отглеждане на дете, с мотива че няма нито местожителство, нито обичайно пребиваване в Германия.
- 22 Съдът вече е отсъдил, че паричната помощ за отглеждане на дете, предоставяна от германската държава, представлява социално „предимство“ по смисъла на член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68 (вж. Решение от 12 май 1998 г. по дело Martínez Sala, C-85/96, Recueil, стр. I-2691, точка 26).
- 23 Германското правителство и правителството на Обединеното кралство отбелязват, че би било несправедливо да се позволи на пограничен работник, чието местожителство и месторабота са в различни държави-членки, да се възползва от същите социални предимства в двете държави-членки и да ги съчетава. За да се предотврати тази опасност и имайки предвид факта, че Регламент № 1612/68 не съдържа правила за координиране, чрез които да се избегне кумулирането на престации, възможността за „износ“ на парична помощ за отглеждане на дете в държавата-членка по пребиваването на пограничния работник можело да бъде изключена.
- 24 В това отношение е необходимо да се напомни, че качеството на пограничен работник на г-н Hartmann по никакъв начин не му пречи да се позове на равното третиране, предвидено в член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68, що се отнася до предоставянето на социални предимства. Съдът вече е отсъдил, че пограничните работници могат да се ползват от разпоредбите на член 7 от Регламент № 1612/68 на равно основание с всички други работници, към които е насочена тази разпоредба. Всъщност четвъртото съображение от

този регламент предвижда изрично, че правото на свободно движение трябва да бъде признато „без дискриминация от постоянни и сезонни работници, както и от пограничните работници и от такива, които осъществяват дейност за извършване на услуги“, а член 7 от него се отнася без изключение до „работник, който е гражданин на държава-членка“ (Решение от 27 ноември 1997 г. по дело Meints, C-57/96, Recueil, стр. I-6689, точка 50).

25 Следва да се напомни, че в делото по главното производство паричната помощ за отглеждане на дете е поискана от г-жа Hartmann, която като съпруга на работник, попадащ в приложното поле на Регламент № 1612/68, е само непряк ползвател на равното третиране, предоставено на работника мигрант в член 7, параграф 2 от този регламент. Следователно ползването на германска парична помощ за отглеждане на дете може да включи жалбоподателката само ако помощта представлява „социално предимство“ за нейния съпруг по смисъла на член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68 (вж. по аналогия Решение от 26 февруари 1992 г. по дело Bernini, Recueil, стр. I-1071, точка 26).

26 Именно такъв е конкретният случай. Престация като паричната помощ за отглеждане на дете, която позволява на единия от родителите да се посвети на отглеждането на малкото дете, като компенсира семейните разходи (вж. в този смисъл Решение от 10 октомври 1996 г. по дело Hoeber и Zachow, C-245/94 и C-312/94, Recueil, стр. I-4895, точки 23—25), ползва цялото семейство, независимо кой от родителите иска помощта. Всъщност предоставянето на една такава помощ на съпруга на работника може да облекчи задължението на последния да участва в семейните разходи и следователно представлява „социално предимство“ по смисъла на член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68 (вж. по аналогия Решение по дело Bernini, посочено по-горе, точка 25).

27 Член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68 предвижда, че работникът мигрант има право в приемащата държава-членка на същите социални и данъчни предимства, както работниците местни граждани. Тъй като помощта за отглеждане на дете е „социално предимство“ по смисъла на тази разпоредба, работникът мигрант в положение като това на г-н Hartmann, и съответно неговата съпруга, следва да може да се ползва от него, както работникът местен гражданин, поради причините, изложени в точки 25 и 26 на настоящото решение.

- 28 От представената в Съда преписка обаче е видно, че германското законодателство подчинява предоставянето на парична помощ за отглеждане на малко дете най-напред на това ползвателите му да пребивават на национална територия. Тъй като подобна правна уредба може да доведе до непряка дискриминация спрямо работниците, които не пребивават в Германия, препращащата юрисдикция се пита дали тази правна уредба може да бъде оправдана и дали съответства на критерия за пропорционалност.
- 29 Необходимо е да се напомни, че правилото за равно третиране, съдържащо се както в член 39 ЕО, така и в член 7 от Регламент № 1612/68, забранява не само явните дискриминационни практики, основани на гражданството, но и всички прикрити форми на дискриминация, които чрез прилагане на други критерии за разграничаване фактически водят до същия резултат (Решение по дело Meints, посочено по-горе, точка 44).
- 30 Освен ако не е обективно оправдана и пропорционална на преследваната цел, дадена разпореда от националното право трябва да се счита за непряко дискриминационна, когато поради характера си може да засегне в по-голяма степен работниците мигранти, отколкото местните работници, и може да постави по-специално първата категория в по-неблагоприятно положение (Решение по дело Meints, посочено по-горе, точка 45).
- 31 Такъв е случаят с условието за пребиваване по спора в главното производство, което както отбелязва препращащата юрисдикция, естествено е по-лесно да се спазва от германските работници или техните съпрузи, които най-често пребивават в Германия, отколкото от работниците — граждани на други държави-членки, или техните съпрузи, които най-често пребивават в друга държава-членка (вж. по аналогия Решение от 8 юни 1999 г. по дело Meeusen, C-337/97, Recueil, стр. I-3289, точки 23 и 24).

- 32 Според предоставените от препращащата юрисдикция обяснения германската парична помощ за отглеждане на дете представлява инструмент за национална политика за семейството, която има за цел насърчаването на раждаемостта в държавата. Първата цел на тази помощ е да позволи на родителите да отглеждат сами своите деца, като се откажат от трудова дейност или като я намалят, за да се посветят на отглеждането на децата си през първия период на съществуването им.
- 33 Германското правителство добавя, че по същество паричната помощ за отглеждане на малко дете се предоставя, за да облагодетелства лица, които чрез избора на местожителството си са установили действителна връзка с германското общество. В тази връзка било оправдано условието за местопребиваване като това по главното производство.
- 34 Независимо от въпроса дали целите, преследвани от германското законодателство, могат да оправдаят национална правна уредба, основана изключително на условието за пребиваване, следва да се констатира, че според представените от препращащата юрисдикция обяснения германският законодател не се ограничава до стриктно прилагане на условието за пребиваване при предоставяне на паричната помощ за отглеждане на дете, а допуска изключения, които позволяват и на пограничните работници да се възползват от него.
- 35 Всъщност, както е видно от решението за препращане, по силата на § 1, алинея 4 от BErzGG в редакцията му, приложима към момента на настъпване на фактите по главното производство, пограничните работници, които упражняват трудова дейност в Германия, но пребивават в друга държава-членка, имат право да претендират за парична помощ за отглеждане на дете, ако трудовата им дейност надвишава прага на краткотрайната или нискодоходна дейност.

36 Следователно изглежда, че според германското законодателство, в сила към момента на настъпване на фактите по главното производство, пребиваването не се счита за единствената привръзка към съответната държава-членка и че значителният принос към националния пазар на труда също би представлявал годин фактор за интегриране в обществото на въпросната държава-членка.

37 При тези обстоятелства предоставянето на паричната помощ за отглеждане на дете — предмет на делото по главното производство, не би могло да се откаже на семейна двойка като съпрузите Hartmann, които не пребивават в Германия, но единият от тях упражнява трудова дейност в тази държава на пълно работно време.

38 С оглед на гореизложените съображения на втория въпрос следва да се отговори, че при обстоятелства като тези по спора в главното производство член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68 не допуска съпруг на работник мигрант, упражняващ трудова дейност в държава-членка, незаеа и пребиваващ в друга държава-членка, да бъде изключен от ползването на социално предимство с характеристиките на германската парична помощ за отглеждане на дете, с мотива че той няма нито местожителство, нито обичайно пребиваване в първата държава.

По съдебните разноски

39 С оглед на обстоятелството, че за страните в главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред препращащата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на писмени становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (Голям състав) реши:

- 1) **Гражданин на държава-членка, който, запазвайки работата си в тази държава-членка, е прехвърлил местожителството си в друга държава-членка и упражнява от този момент трудовата си дейност като пограничен работник, може да се ползва от статута на „работник мигрант“ по смисъла на Регламент (ЕИО) № 1612/68 на Съвета от 15 октомври 1968 година относно свободното движение на работниците в Общността.**
- 2) **При обстоятелства като тези по спора в главното производство член 7, параграф 2 от Регламент № 1612/68 не допуска съпруг на работник мигрант, упражняващ трудова дейност в държава-членка, незает и пребиваващ в друга държава-членка, да бъде изключен от ползването на социално предимство с характеристиките на германската парична помощ за отглеждане на дете, с мотива че той няма нито местожителство, нито обичайно пребиваване в първата държава.**

Подписи